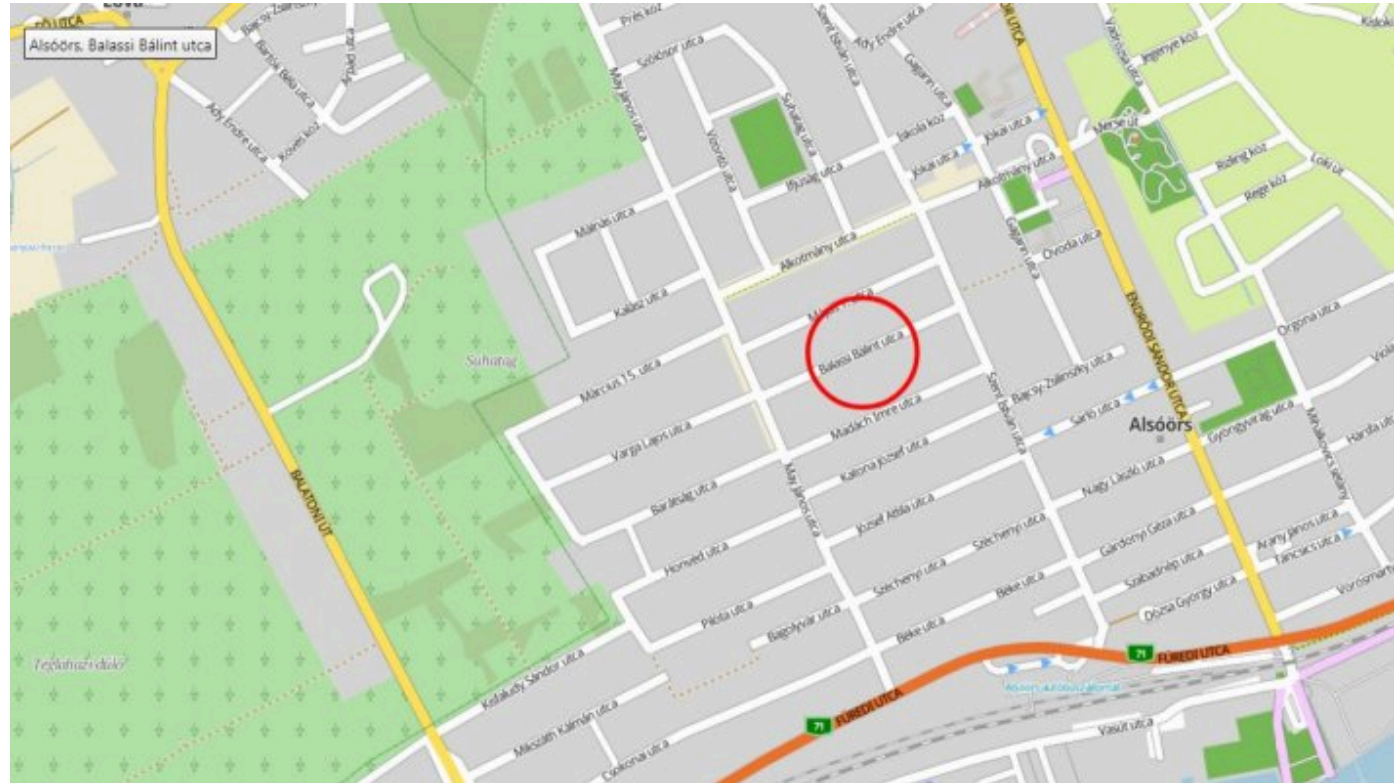

UTCAMESÉK 51. – BALASSI BÁLINT

Array Nyomtatás A

BALASSI BÁLINT UTCA. Kevés olyan színes életutat magáénak mondható, egyben ellentmondásos személyiségű alakját idézhetjük meg múltunknak, mint *Balassi Bálint*, a 18. század végéig az első és egyetlen magyar költő, aki anyanyelvén írt.

EGY RENDKÍVÜLI ÉLETÚT ÁLLOMÁSAI

Kékkő és Gyarmat bárója, Balassa János főispán és Lekcsei Sulyok Anna 1554. október 20 –án Zólyomban született fia, Bálint Bornemissza Péter evangélikus esperes jóvoltából gondos neveltetésében részesült, humanista szellemben. Tanulmányait részben Nürnbergben végezte. A rendkívüli képességekkel megáldott ifjú jártas volt a művészetekben, a kardforgatásban, nyolc nyelven beszélt: latinul, németül, olaszul, lengyelül, törökül, szlovákul, horvátul és románul.

A művelt főúr élete számtalan ellentmondást tartalmazott. Az Egerben állomásozó magyar hadsereg tisztje volt, zsoldoskatona, végvári vitéz, ugyanakkor rablólovag, aki a kor szokása szerint ugyanazt a korhely, léha életmódot folytatta, mint ősei generációk óta. Nemcsak ellenségeivel harcolt, hanem saját rokonságával is, többnyire anyagi javak miatt (várak, kastélyok, birtokok cseréltek ilyenkor gazdát), de unokatestvérével, Dobó István egri várkapitány lányával, Krisztinával kötött érdekházassága okán vérfertőzés vádjával is bíróság elé kellett állnia, mivel Dobó testvérei beperelték. A házasságot érvénytelenítették. Amikor apját felségárulás vádjával ártatlanul perbe fogták és bebörtönözték sikerült Lengyelországba menekülnie, ahol amnesztiát kapott. Ő maga Habsburg-hű főnemessé vált, fiát a császári seregbe adta. 1575-ben Báthory István erdélyi fejedelem fogságába került, később, amikor Báthory megszerezte a lengyel trónt, a királyi udvar megbecsült tagja lett. Bécs ezt árulásnak tartotta és apja elfogásával büntette. Ekkor írta meg első művét, a „Beteg lelkeknek való füves kertecske” című németből fordított vallásos elmélkedést. 1593-ban kitört a tizenöt éves háború. Balassi a haza védelmében csatlakozott Pálffy Miklós seregéhez a török ellen. Több várat visszafoglaltak. 1594. május 19-én Esztergom ostrománál mindkét combját golyó fúrta át, sérülésébe belehalt. Harminckilenc évet élt.

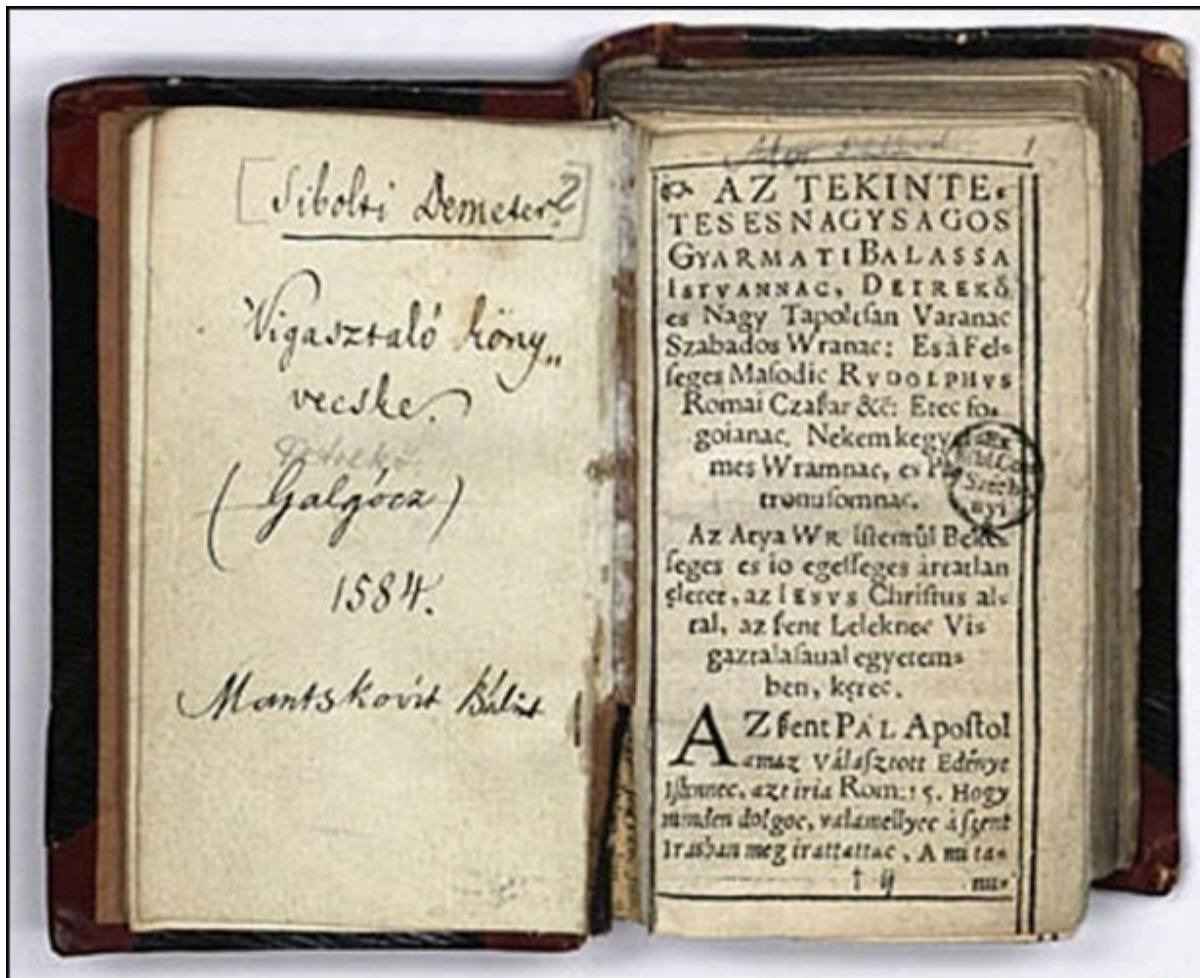
BALASSI BÁLINT KÖLTÉSZETE

Balassi költészete három téma köré csoportosul: ezek a szerelem, a katonanépek és a vallásos versek. Az utókor igazolja, hogy valamennyi műfajban nagyszerű alkotásai születtek, melyeknek a szakmai szempontokon túlmenően legfőbb erénye az, hogy először szólaltak meg magyar nyelven. Balassi munkásságát megelőzően Janus Pannoniusé volt a dicsőség, őt tartották a legismertebb magyar költőnek, mivel a mi szép anyanyelvünkben kevesen voltak jártasak a világon.

Bár Balassi volt az első magyar költő, aki a reneszánsz életérzés híveként valós, őszinte érzéseit tolmácsolta az irodalom eszköztárának segítségével, társadalmi rangjának és a kor szokásának megfelelően számtalan szerelmi kalandot élt meg, egyetlen, hat évig tartó igaz szerelme Ungánd Kristóf horvát bán felesége, Losonczy Anna volt, akinek neve a költő jóvoltából bekerült a magyar irodalom aranykönyvébe, pedig érzelmeit Anna (vagy ahogy verseiben nevezte, Júlia) sem akkor, sem férje halála után nem viszonzta. Szép példája ennek az időszaknak a Hogy Júliára talál, így köszöne néki c. költeménye.

Balassi Bálint Dobó Krisztinával kötött házassága nem volt boldog, részben azért, mert érdekből született. Rövid idő múltán el is váltak. Vannak olyan versei, amelyek Fulviához íródtak, ő azonban nem tudjuk, hogy ki volt. Emlékét öt darab egystrófás remek őrzi saját kézírásával a körmendi Baththyány levéltárban. Célia (Wesselényiné Szárkándi Anna) ismertette meg Balassit a viszonzott, lecsendesült szerelem boldogságával. A költő szerelmes versei megtestesítik a reneszánsz életérzést (Báthory udvarában ismerkedett meg a reneszánszsal), ír az örömről, a szépségről, a természetről, felhasználja a virágénekek stílusjegyeit. Világi versei kéziratban terjedtek, megteremtve a magyar nyelvű világi lírát.

Balassi katonanépeinek mondanivalóját és hangulatát egyetlen verssor is méltó módon tükrözi: „Vitézek, mi lehet ez széles föld felett szebb dolog az végeknél?” E gondolat vezérelte, így élt és így halt.

Istenes versei tükrözik neveltetését, hitét. Mély gondolatok, fohászok. Győri bűnösségének tudata, nem talál rá mentséget. Szánalomért könyörög, belső békéért. Nagyon szép versek ezek, többek között az „Adj már csendességet!”

Balassi Bálint neve méltán maradt fenn a magyar költészet legjavát tükrözve. A színes, változatos tartalom tökéletes ritmusban, reneszánsz szerkesztésmódban jelenik meg, sőt, egy újítást is bevezet, az úgy nevezett Balassi – strófát, egy róla elnevezett kilenc soros versszakot, amely belső rímet tartalmaz. Az első magyar költő emlékét méltó módon őrizzük közel félezer esztendeje.

*Kovács Piroska
és Tretykó István*